

De geschiedenis

- **Januari 1945** - De chef van de Sicherheitspolizei (SIPO) en Sicherheitsdienst (SD) in Nederland, K.G.E. Schöngarth, vaardigt de order uit om, in geval van "Alarmstufe drohender Ortskampf", gevangenen verzetslieden, die als "Todeskandidaten" beschouwd werden, dood te schieten. In diverse steden nabij het frontgebied, dus ook in Apeldoorn, bevonden zich "Einsatzkommandos" van de SD. Zij hielden gevangenen vast en moesten het bevel van Schöngarth uitvoeren.

- Het hoofdkwartier van de SD was sinds september 1944 gehuisvest in een villa aan de Van Rhemenslaan. Deze SD oefende over de hele Veluwe een ware terreur uit. De commandant van de SD-Dienststelle Apeldoorn was "Hauptsturmführer" (=kapitein) Gerbig. Hij kreeg het bevel om belangrijke personen vast te nemen en te fusilleren zoals dat was bepaald in het uitgevaardigde bevel. De lokale SD beschikte over een lijst met namen en adressen van personen. De samenstelling van deze lijst was men bij eerdere arrestaties aan de weet gekomen. Gerbig en "Sturmscharführer" (= adjudant-onderofficier) Roald Ohmstedt stelden samen een arrestatieplan op. Vanaf 1 april zouden diverse arrestaties plaatsvinden.

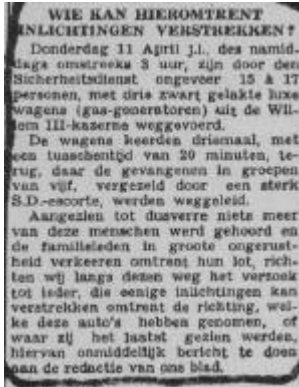

- 12 april - Vanuit Zwolle wordt het bevel aan de "Dienststelle" Apeldoorn gegeven om de gevangenen te executeren. De commandant van de SD in Apeldoorn, Gerbig, werd met de uitvoer van dit bevel belast. Hij gaf Roald Ohmstedt opdracht de order uit te voeren en dus uitvoering te geven aan de executies. Dezelfde dag, 12 april, waarschuwde Ohmstedt vervolgens een aantal SD-ers op het hoofdkwartier aan de van Rhemenslaan om zich gereed te maken. Deze begaven zich in twee auto's naar de Willem-III kazerne, terwijl Ohmstedt zelf op zijn eigen motor met hen meereed. Op de kazerne werd eerst een groep van zes man uitgezocht. Het waren vader en zoon Arendsen, Hendrik Klein, Barend Jan Antonie Huygen, Nicolaas van Zand en Gerrit Hilberink. De SD-ers duwden deze zes mannen de auto's in. Vervolgens reed men via de J.C.Wilsaan in de richting van de Amersfoortseweg. Bij de Soerenseweg echter sloeg men linksaf. Dit was spergebied. Hier bevond zich in de bossen een munitiekamp van de Duitsers. Enkele gevangenen vroegen wat er met hen ging gebeuren. "Jullie zullen in het munitiekamp te werkgesteld worden en daarna worden vrijgelaten", luidde het antwoord. Dat zou kunnen kloppen, want er waren een paar schoppen meegenomen.....

In het munitiekamp aangekomen overlegde Ohmstedt eerst met de commandant van het munitiekamp over de meest geschikte executieplaats. De auto's reden daarop een stukje verder en stopten op de plek, waar een zandpad de bossen invoerde. Deze plek, een laagte tussen twee heuvels, was het Kruisjesdal. De zes gevangenen stapten uit en werden bij een lege munitieput of loopgraaf, een sleuf van ongeveer één meter diep en vijftien meter lang, opgesteld. Vervolgens deelde de Nederlandse SD-er Antonie Touseul hen mee, dat ze

zouden worden geëxecuteerd wegens "terrorisme en verboden wapenbezit". Nu stelde het executiepeloton bestaande uit acht, mogelijk twaalf Duitse SD-ers zich voor de gevangenen op en gaf Ohmstedt het bevel te vuren. Nadat geconstateerd was, dat alle zes mannen dood waren vertrokken de meeste SD-ers naar de Willem-III kazerne om de overige zes "Todeskandidaten" op te halen. Een paar achterblijvers pakten de schoppen en bedekten de lijken van de gevallen met aarde en bladeren.

- Toen de tweede groep arriveerde, was er al geen spoor meer te bekennen van de eerste executie. Deze tweede groep bestond uit vader en zoon Gosker, Albert Huidekoper, Jan Boltje, Jan Scherpenzeel en Reinder Mulder die kort daarvoor was gearresteerd. Opnieuw werden de mannen naar de munitieopgraaf geleid en opnieuw deelde Touseul het vonnis mee. Eén van de gevangenen vroeg hem of hij een boodschap aan zijn vrouw wilde doorgeven: "Of ze goed voor de kinderen zou zorgen". Ook verzocht hij om te mogen knielen om voor hem en de anderen een gebed te zeggen. Dat werd geweigerd. Nadat het vuurpeloton, weer op bevel van Ohmstedt, geschoten had, werden ook deze gefusilleerden vluchtig met wat zand en aarde bedekt.

- **13 mei** - In de vroege ochtend reden de SD-auto's weer door Apeldoorn, er stonden nog wat namen en adressen op de lijst die de SD-ers nog snel wilden afwerken voor de komst van de Canadezen, die inmiddels Twello al hadden bereikt. Ze arresteerden Jan Miebies, Anton van Velsen, Johannes Voordewind en Henk Beenen. Omdat de Willem-III kazerne al werd ontruimd, werden de nieuwe arrestanten op de SD-Dienststelle aan de Van Rhemenslaan vastgehouden. Hun verblijf daar was slechts van korte duur. In de loop van de dag werd ook de SD de grond onder de voeten te heet en besloot men vervolgens om zich in de richting van de Amersfoortseweg terug te trekken. Een deel van het commando vertrok diezelfde dag, de rest volgde zaterdagochtend 14 april. De gearresteerden werden vrijdagmiddag door de achterblijvende SD-ers naar dezelfde executieplaats in het Kruisjesdal gereden. De fusillade verliep net zo als de vorige twee. De Nederlandse SD-er, Antonie Touseul, die bij de vorige twee fusillades het vonnis uitsprak, was er nu niet bij omdat hij al richting Amersfoort was gevlucht.

De SD-ers die bij de executies betrokken waren:

verder hebben ook F.H. Holbeck, J. Ostkop, E. Holm, Neubacher en E. van den Bosch deelgenomen aan de uitvoering van de executies.

- **16 mei** - Nadat de achtergebleven familie wekenlang in het ongewisse bleef omtrent de toestand en verblijfplaats van hun dierbaren, plaatste men een advertentie in het Veluws Dagblad.

- **Eind mei** - Een bosarbeider bij de Kroondomeinen organiseert een zoekactie. Hij vermoedt dat er iets in de Soerense bossen was gebeurd. Men vond inderdaad één van de lijken en meldde dit aan de Apeldoornse politie, die de gefusilleerden op 23 mei 1945 opgroef en identificeerde. De meesten van hen werden eind mei op het Heidehof te Ugchelen begraven, enkele anderen werden elders herbegraven.

De SD-ers werden in 1948 in Arnhem berecht. Welke straffen ze hebben gekregen is onbekend. Touseul vluchtte met zes andere oorlogsmisdadigers op Tweede Kerstdag 1952 uit de strafgevangenis van Breda en vestigde zich in Duitsland als tuinman. Verzoeken om uitlevering van de Nederlandse regering leverden geen resultaat op.

*Ik zie hoe 't eerste morgenlicht
door 't hoge venster draalt
mijn God, maak mij het sterven licht,
en zoo ik heb gefaald,
gelijk een elk wel falen kan,
schenk mij dan Uw genã,
opdat ik heenga als een man
als ik voor de lopen sta.*